

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת מטות מסעי תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 492

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן – חומת ההגנה של ישראל

עניית אמן, מלבד היותה מצוה גדולה, היא אף חומת הגנה עבור עם ישראל. וכפי שדרשו חכמים (תנ"א ובה"א) את הפסוק שאמרה דבורה הנביאה בשירתה, לאחר נצחונם של ישראל במלחמת סיכרא (שופטים ה ב): "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'" (שופטים ה ב) – "מה נתנבאה דבורה לישראל? אלא כן אמרה להם: בזכות מי הקדוש ברוך הוא נפרע לישראל מאמות העולם? בבני אדם שהם משפיעים ומעריבים לבית הנכנסת ולבית המדרש ועונים אמן ומברכים את הקדוש ברוך הוא באמן, שונאמר: 'בפרע פרעות בישראל', בזכות 'בהתנדב עם ברכו ה'".

גם כיום, כאשר אויבי ומשנאי ישראל מנסים שוב ושוב לפגוע בנו, עינינו הרואות בחוש כיצד כדברי חז"ל נפרע הקדוש ברוך הוא מהם ומונע מהם מלהוציא את זממם לפעל. אין זאת אלא בזכות הקפדה על עניית אמן! אין ספק כי מילוי הנאמנים הנאמרות מפי עם ישראל מדי יום הן חומת הגנה על ישראל מפני אויביהם.

רמז לכך נוכל למצוא בפרשתנו, בפסוק המתאר את האופן שבו בשרו 'פקודי החיל' למשה על שאיש מהיוצאים למלחמת מדין לא נפל במלחמה (במדבר לא ט): "עבדתיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בדינו ולא נפקד ממנו איש". ראשי התבות: "נפקד ממנו איש" הוא 'אמן', ללמדנו שעניית אמן סיעה להצלחתה הפלאית של נקמת ה' במדין, ולכן שלא נפל איש מישראל במלחמה.

אוסר ואמר שהדברים נרמזו גם בגמרא (ברכות נג ב), אשר בבואה לתאר את מעלתה של עניית אמן, משהו היא את העונה אמן לגבור המנצח במלחמה. ואף שהדברים נאמרו כמשל, אין הם יוצאים מידי פשוטם, ובדאי מרמזים הם לסגלתה האמורה של עניית אמן, שהיא 'הגבור' שבזכותו נצלים ישראל מהמלחמה.

עוד יבוא היום שבו כל אחד מאלו שזכה להקפיד על עניית אמן בכל פחו ולהיות בבחינת 'שמר אמינים', ישתומם לראות כמה נפשות הציל וכמה אסונות הצליח למנוע בזכות הקפדתו על עניית אמן. ומי יודע, אולי גם המצוות שאותם נצוללים קימו לאחר שנצלו, יתוספו למאגר זכויותיו...

יהודים יקרים! עם ישראל זקוק לחומת הגנה, האם נתעלם מהעבדה כי בדינו הדבר! חז"ל אינם דורשים מאתנו מעבר למשטל עלינו, הם מציעים לנו דבר פשוט: קימו את ההלכה, וכן תקימו חומת הגנה. הקפידו על אמירת ברכות השחר בחברותא מדי בקר, וכן תזנו להגן על כלל ישראל בכל מקום שהם, ולזכותם זקפו זכויות אין סוף.

בקריאת "ולא נפקד ממנו איש",
שבת שלום,

278 213 מכאול"ן

ישועה נצחית – רק באמצעות תפלה

"איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו ועשה" (ל א)

הבני יששכר' (מאמרי השבתות מאמר ח אות טז) מביא בשם רבו החוזה מלובלין, כי אף שלעתים יכול האדם להענות משמים אף ללא תפלה, כי אם "על ידי דבור בעלמא שאומר 'הא כן וכן', ובאם הוא עת רצון מתקיים דברו", מפל מקום אינו דומה מי שהתפלל ונענה למי שמשאלתו התמלאה מבלי שהתפלל. שכן מי שנענה רק משום שהיתה זו עת רצון, יתכן שלא יהיה לישועתו קיום, ואלו מי שהתפלל ונענה, מבטח לו שהיה לישועתו קיום.

בכך פרש הבני יששכר את הפסוק בתהלים (סט ז): "ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקים ברב חסדך ענני באמת ישעך", אמר דוד המלך ע"ה: "ואני תפלתי לך ה' עת רצון" – כיון שאף בעת רצון בחרתי להתפלל לפניך ולא להסתפק בדבור בעלמא, על כן ענני באמת ישעך" – בישועת אמת שהיא בת קיימא.

בכך פרש רבי יהושע בוקסבוים ה"ט, רבה של גאונטא, את הקשר בין שלשת הפסוקים שבהם מופיעה המלה "חל" בתנ"ך: א. הפסוק שלפנינו. ב. "יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד" (תהלים קל ז) ג. "יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם" (שם קל א); אף שב'עת רצון' הקדוש ברוך הוא "לא יחל דברו" של האדם גם כשלא התכוון לתפלה, בכל זאת "יחל ישראל אל ה'" בתפלה, לפי שרק על ידי תפלה תהיה הישועה נצחית ותתקיים "מעתה ועד עולם" (אור פני יהושע).

רחיצה בדמעות של תשובה

"כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים" (לא כג)
דרש ה"בן איש חי' כי הפסוק שלפנינו מפרט את הדרך שבאמצעותה יוכל

החוטא להטהר מעוונותיו גם לאחר שבית המקדש חרב בעוונותיו:

"כל דבר אשר יבא באש" – חטא שבזמן בית המקדש התכפר בקרבן המקרב על אש המזבח, "תעבירו באש וטהר" – בימינו יתכפר באמצעות העוסק בתורה המכנה "אש" (ירמיהו כג ט), בפרשה העוסקת באותו קרבן, וכפי שאמרו חכמים (מנחות ק"א): "כל העוסק בתורת חטאת פאלו הקריב חטאת". ואמנם, מלבד העסק בתורה, "אף במי נדה יתחטא" – יוסיף ויתחרט וירחץ בדמעות עיניו, וככל שירבה בכך, כן תרבה טהרתו.

"וכל אשר לא יבא באש" – חטא שגם בזמן בית המקדש לא היתה לו כפרה בקרבן, כגון ליצנות, פס, שקר וכיוצא באלו, גם עתה "תעבירו במים וטהר" – אם רק יזכה ויתחרט בדמעות וישוב בתשובה על עוונותיו, יזכה לכפרה (אגדת אליהו).

'הללויה' כמגן שנותנו של אהרן

"ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר" (לג ט)

חכמים אמרו (ירושלמי שבת טז א) שבימי קדם נהגו שאת ההלל הנאמר במועדים היה קורא רק החזן, ואלו הקהל היה יוצא ידי חובתו בשמיעה, ובעניה של 'הללויה' אחר כל קטע. ואמרו שם עוד, שהיו מחלקים את ההלל למאה עשרים ושלושה קטעים, וכך יצא שהצבור ענה מאה עשרים ושלוש פעמים "הללויה" – כמגן שנותנו של אהרן.

חכמים סמכו דבריהם על הפסוק (תהלים ק"א) "הללויה הללו אל בקדשו" – הללו את ה' באמירת 'הללויה' כמגן שנותנו של אהרן המכנה "קדוש ה'" (שם ק"א ט). וכתב רבי אליהו הפהן האתמרי, בעל 'שבט מוסר', שמנהג זה מלמדנו שלא לרדף כל מאה ועשרים ושלוש שנותיו לא הפסיק אהרן ולו לרגע אחד מלהודות ולהלל לה' (אגדת אליהו: ירושלמי שבת טז א).

הצד השני של הסדור

אני לא רוצה קשר עם אף אחד מהם!" סכס האיש והחל להתרחק מהמקום.

אלא שלא אדם כרב סילבר יותר בקלות. "אני מבין אותך מאד", אמר לו, "אולם בכל זאת, אבקש ממך שלפני שתלך תקשיב לספור קטן שברצוני לספר לך, אם כי עליך לדעת מראש כי לאחר שתשמע את הספור פנראה תכנס להשלים לנו למגני..."

לזאת הסכים האיש, והרב סילבר ספר לאיש את אותו ספור שרק הרגע השמיע, אלא שבשונה ממנו, הוא בחר להציג את צדו השני של המטבע:

"במחנה מאוטהאוזן היה סדור אחד בלבד, אשר בעליו נצל את המצב, ומבלי להתבייש הוא דרש מכל יהודי שבקש להשתמש בסדור, לשלם תמורת השמוש בו במחצית ממנת הלחם היומית.

אסירי המחנה סבלו חרפת רעב, אולם כל זאת לא מנע מהם לעמוד בכל יום בתור ליד דרגשו של האיש ולספן את סכומם לעבר את אותו יום בחיים רק כדי לזכות לשפף שיח לפני ה' מתוך הסדור היקר.

זכר כי מדבר באנשים שזה מכבר אבדו את כל היקר להם. הם השאירו במשרפות הורים ואחים, אשה וילדים קטנים, ועם כל זאת המשיכו להחזיק באהבת ה' ובאמונתו, עד כדי כך שהיו מוכנים להקריב שעה משנתם הטרופה ומחצית מלחמם הדל רק כדי לומר 'שמע ישראל' ולהדבק בו יתברך בתוך עמק הבכא."

"ראה יהודי יקר את עם ישראל בפינו", סכס הרב סילבר תוך שהוא מבחין בדמעה סוררת הזולגת מעיניו של איש שישו, "בחר נא לראות את צדו השני של הספור, אל תסתכל ביהודי זה שכה המר לו גורלו עד שהגיע לשפלות שפזו. הסתכל באותם יהודים יקרים שגם בגיא צלמות בחרו לדבק באמונתם ולהקריב למענה את פסת לחמם האחרונה."

הרב סילבר סים את דבריו כשהוא לוחץ את ידו של בן שיחו בחם. לא היה זה פלא כשהוא החליט להסכים להצטרף בהתרגשות למעמד התפלה.

ספור מרטיט זה נשמע מפי מר שמעון ויזנטל, מי שנודע בכינוי 'ציד הנאצים' אחר שהקדיש את חייו לצוד ולהעמיד לדין את שרידי הנאצים. מר ויזנטל ספר את הספור בערב ימיו, בנאום שנשא בכנס רבנים שנוער באירופה, נאום שבסימו הרטיט את הקהל כשאמר:

"אני הייתי אותו יהודי! והרגע הזה שבו למדני הרב סילבר להביט על העולם במשקפים חיוביים לא ישכח ממני לנצח!"

'לרומם' פרשת תזריע

לבית הכנסת עמד יהודי נצול, ראשו גלוי וארשת פניו אדישה ומנוכרת. "ר' יהודי", פנה אליו הלה בחביבות, "אנחנו כאן תשעה מתפללים, אין לנו עוד, אולי תוכל להשלים לנו לעשרה?"

הוא הכין את עצמו לתשובה מתחמקת, אך לא צפה לתגובה כה מתנכרת: "לא מעגן אותי התפלות שלכם!" כעס האיש, "אני לא רוצה לראות סדור או בית כנסת! עזב אותי בשקט!"

האיש חזר לבית הכנסת כאוב ופגוע, הוא ספר בקצרה לרב סילבר על התגובה שקבל והציע לו לנסות ולפנות אליו בעצמו, מתוך תקווה שלכל הפחות בפניו תהיה לו דרך ארץ.

הרב סילבר לא נרתע. הוא יצא החוצה אל האיש, הניח יד על כתפו והסביר לו בעדינות עד כמה חשוב וכדאי לו להכנס, אלא שהאיש נותר במריו: "בית הכנסת שלכם פשוט לא מעגן אותי!" הוא קרא בעזאת, "אני לא רוצה לראות יותר דתיים, לא רוצה לראות סדורי!"

משראה הרב עד היכן הדברים מגיעים, החליט להניח לאיש, לא לפני שבקש הסבר: "אני מבין שאינך רוצה להתפלל, אך מה גורם לך לשנא כל כך?"

בתגובה הביט האיש בעיניו של הרב סילבר וגולל בקצרה את ספורו המזעזע:

"הייתי מאוטהאוזן", ספר, "בדרגוש מתחתי שכב יהודי דתי שהצליח להגניב למחנה סדור. היה זה הסדור היחיד בכל הצריף, והבקווש היה עצום; מדי בקר, מהשעה חמש עד השעה שש, היה משתרך תור ליד דרגשו. כל אחד מהממתינים רצה להספיק להתפלל משהו מתוך הסדור, האיש העביר את הסדור מיד ליד כשכל אחד מתפלל את הקטע שבחר, קורא קריאת שמע ומעביר את הסדור לבא אחריו.

אלא מה, שהאיש לא עשה זאת בחנם, הוא התנה את השמוש בסדור בתשלום, וקבל. כתמורה לשמוש בסדור דרש האיש מכל אחד מחצית ממנת הלחם היומית שלו. מנת הלחם כלה היתה זעומה ביותר, ואותם יהודים נאלצו להפרד ממחציתה ולרעב עד סכנת חיים, בשביל תאות הבצע של אותו רשע מרשע. כך, בעוד כל אסירי המחנה היו כשולדים מהלכים, אותו אדם היה מסתובב כשכלו שבע ומדשו.

אם אלו הם הפנים של הדתיים ושל הסדור,

שלהי שנת תש"ה. מחנה ההשמדה מאוטהאוזן באוסטריה. בשעה שעשון הכבשנים רחף עזין מעל שמי המחנה, כבר הופיע במקום הגאון רבי אליעזר סילבר זצ"ל, רבה הנודע של סינסינטי - אוהיו, ומראשי אגדת הרבנים בארצות הברית, ומי שפעל רבות במהלך השואה ואחריה למען נצולי המחנות.

כתמורה לשמוש בסדור דרש האיש מכל אחד מחצית ממנת הלחם היומית שלו. מנת הלחם כלה היתה זעומה ביותר, ואותם יהודים נאלצו להפרד ממחציתה ולרעב עד סכנת חיים, בשביל תאות הבצע של אותו רשע מרשע.

מחנה מאוטהאוזן באוסטריה

הרב סילבר הגיע למקום יחד עם חילי צבא ארצות הברית - משחררי המחנה, ובמסירות נפש הסתובב בין ערמות האפר המעששנות כשהוא אוסף סביבו עוד ועוד נשמות כאובות, שלדי אדם מהלכים שנדמו כצל, מהם רבים שאבדו טעם בחייהם.

הרב סילבר הקים במקום בית כנסת מאלתר עבור הפליטים, ובהגיע ליל שבת צפה יחד עמו למגן שיתאסף לתפלת ערבית. שמונה שרידי אש ישבו והמתינו יחד עם הרב סילבר ל'עשירי' שבושש מלהגיע.

אחד מהנצולים התנדב לצאת ולחפש אחר העשירי, ומחר מאד הוא מצאו. מחוץ

אמן בכונה

אמת שהוא עושה ולא אחר. אכן בספר קרנות צדיק (לר"א מני, ברשימת הברכות שבסוף הספר) כתב שבעניית אמן על ברכת "והערב נא" ו"הגומל חסדים טובים" הפוללות גם בקשה, יש לכוון גם שתקנים הבקשה.

פניית אמן אחר ברכות התפלה

ברכות "ברוך שאמר" ו"ישתבח" ענינן שבח והודאה, על כן האמן שאחריהן נענית במשמעות 'אמת'. אף בעניית אמן אחר ברכות קריאת שמע שחרית וערבית יכוון 'אמת', מלבד ברכת "השכיבנו", שלפי שיטת מה בקשות, יש לכוון בעניית אמן אחריה גם 'אמת' וגם 'הלואי'. ואולם יש הסובר שאף בעניית אמן אחר ברכת "יוצר אור" ואחר ברכת "אהבה רבה" יש לכוון את שתי הפונות, לפי שכלולה בהן בקשה.

מקורות ובאורים:

כתב המגן אברהם (קכד י) שדברי השו"ע (שם ו) שיש לענות אמן במשמעות של 'אמת' נאמרו על הברכות "ברוך שאמר", "ישתבח" ו"גאל ישראל", לפי שהן ברכות שתכנון הודאה בלבד ואין בהן בקשה, והביאו המענה ברורה (שם כה). וראה ב"סוד ושרש העבודה" (שער השיר פ"ז) שפרט שפונת אמן של ברכת "ישתבח" היא "אמן שראוי וישר להלל ולשבח אותך יתברך שמך בשבחים אלו".

בקרנות צדיק (שם) כתב שכל ברכות קריאת שמע, הן בשחרית והן בערבית, נחשבות כברכות הודאה שיש לענות אחריהן אמן במשמעות של 'אמת', חוץ מברכת "השכיבנו" הנאמרת בערבית, שלפי שיטת מה בקשות יש לכוון בעניית אמן אחריה את פונת 'אמת' וגם 'יהי רצון'. ואולם ב"שיח הלכה" (קכד כ) כתב שאף בברכות "יוצר אור" ו"אהבה רבה" יש בקשה, ולכך אף בעניית אמן אחריהן יש לכוון את שתי הבקשות. וכן משמע קצת מפה שמנה המגן אברהם (שם) בכלל ברכות ההודאה שעונים אחריהן אמן במשמעות 'אמת', את ברכות: ברוך שאמר, "ישתבח" ו"גאל ישראל" ודלג על ברכות יוצר אור ו"אהבה רבה".

ויש להעיר עוד כי לנוהגים לומר בסיום ברכת "גאל ישראל": "צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל", הרי יש אף בברכה זו בקשה על הגאולה העתידה [ראה צל"ח ברכות כא א שכתב להדיא שדברים אלו נאמרים בדרך תפלה ובקשה] ואם כן יש לכוון בעניית אמן אחריה את שתי הפונות, וכן כתב בעולת תמיד (שם). ואולי המגן אברהם נקט כדעת הסוברים שלא לומר בקשה זו בברכת "גאל ישראל". בענין שנוי הגססאות בברכה זו ראה לקוטי מהרי"ח (סדר ברכות קריאת שמע שלאחריה).

על ברכת "המעריב ערבים" לכלי עלמא יש לכוון רק אמת, לפי שאף אם נפרש שתפלת "אל חי וקיים תמיד ימלה עלינו לעולם ועד" נאמרה בדרך בקשה, מפל מקום משמעות בקשה זו לא נכללה במהות הברכה ובחתימתה ('נוטרי אמן' שם). לגבי ברכת "אהבת עולם" הנאמרת בערבית: לנסח בני אשכנז מסתימת ברכה זו בבקשה מעין החתימה: "ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים", ואולם לנסח בני ספרד "ואהבתך לא תסור..." אין פאן בקשה, כי אם קביעה והבעת בשחון כי אהבת ה' כלפינו תמשך במלוא תקופה לעד (בד קדש' ואתחנן).

אחר בקשה שאינה קשורה למהות הברכה

אף שאמרנו שבעניית אמן על ברכות הפוללות גם שבח וגם בקשה, צריך לכוון גם 'אמת' וגם 'יהי רצון', אין זאת אלא באפן שהבקשה שבברכה קשורה למהות הברכה, ואולם בברכה שהבקשה שבה אינה קשורה למהותה, יש לכוון באמן רק על מהות הברכה. וכגון בעשרת ימי תשובה שמוסיפים בברכת אבות בקשת "זכרנו לחיים", אין לכוון אלא 'אמת' בלבד.

מקורות ובאורים:

כך מובא בספר 'נוטרי אמן' ח"ב (פ"ג סעיפים ז-ח), בשם ה'שבט הלוי', האילת השחר' וה'דרך אמונה'. וראה שם (נתיבי שערים שער ג) שהביא ששמע מבעל 'שבט הלוי' שבאר, שאף שאנו נוקטים בעניית אמן מכוננת על כל הברכה, אין הדברים אמורים אלא בבקשה השייכת לתוכן חתימת הברכה, לפי שחתימת הברכה מבטאת את מהותה, ואי אפשר לכוון בעניית אמן על בקשה שאינה שייכת למהות הברכה. לפיכך בעשרת ימי תשובה אין לכוון בעניית אמן אחר ברכת "מגן אברהם" שתתקיים בקשת "זכרנו לחיים". וכן בקיים הנוראים אין לכוון בעניית אמן אחר ברכת "המלה הקדושה", שתתקיים בקשת "ויבכו תן פחדך". עוד הביא בנוטרי אמן (שם בהערה) סברה נוספת שלא לכוון בעניית אמן על בקשת "זכרנו לחיים", כיון שזו הוספת הגאונים ואינה מתקנת אנשי כנסת הגדולה שייסדו את מטבע הברכות (ראה רא"ש ברכות א טו). ואמנם בספר 'עולת תמיד' (פרק כג בהערה) כתב שבעשרת ימי תשובה יש לכוון בעניית אמן אחר ברכת "מגן אברהם" גם שתתקיים בקשת "זכרנו לחיים", אף בספר 'נוטרי אמן' (שם) כתב שדברים אלו לא נכתבו על ידי הרב המחבר.

לפי יסוד זה נתן להסביר את הסבה שבמיים שהחזן אומר "יעלה ויבוא", עונים הצבור אמן אחר כל אחת משלוש הבקשות הפוללות בתפלה זו, ואינם מסתפקים באמן הנענית אחר סיום הברכה (פרי מגדים' אורח משב"ז תכב ד), שכן כאמור עניית אמן בסיום הברכה אינה מכוננת על בקשות אלו שאין להן שיכות למהות הברכה.

פניית אמן אחר ברכות השחר

אחר ברכות השחר שענינן שבח והודאה, יש לכוון: 'אמת שהקדוש ברוך הוא היטיב עם המברך את הטובה שעליה הוא מודה'. אולם אחר ברכות "והערב נא" ו"הגומל חסדים טובים" שיש בהן גם בקשה, יש לכוון גם: 'יהי רצון שתקיים הבקשה'.

מקורות ובאורים:

השל"ה (מס' תמיד גר מצוה נט) כתב שבכל הברכות של שחרית כוון: "אמת היא הברכה והשבח שברך המברך, ואני מודה ומאמין שהשבחים לו יתברך הם יאים ונאים". וראה עוד ב'פרוש התפלות והברכות' לר"י בן יקר (שם) שכתב שבעניית אמן על ברכות "שלא עשני גוי", "עבד", "אשה", יש לכוון: "מודה אני לה' על טובה זו, כי

שלוש ברכות

כידוע הזהירו המוכיחים להקפיד על עניית אמן אחר שתי ברכות הגאולה - "המחזיר שכינתו לציון" ו"הפורש סכת שלום... ועל ירושלים", ואף אמרו שבשול אי ההקפדה בעניית אמן אחריו מתעכבת הגאולה (דרב משה' ליום יא; ספר הברית ח"ב מאמר יב פרק א). ב'ספר הפנים' (אות מז) הוסיף והזהיר על אודות עניית 'אמן' על ברכה נוספת מברכות הגאולה, והיא ברכת 'מחיה המתים', שרבים פותחים מיד באמירת 'קדשה' ושוכחים לענותה, ובכך מעכבים את הגאולה.

רבי יהושע אלטר וילדמן אב"ד קונסוקובולה דרש כי חובת עניית אמן על שלוש ברכות אלו נרמזה בתפלת נחם' הנאמרת בתשעה באב: "על פן ציון במר תבכה" - זו ברכת "המחזיר שכינתו לציון" אשר "במר תבכה" על שאין נזהרים לענות אמן אחריה; "ירושלים תתן קולה" - זו ברכת "הפורש סכת שלום... ועל ירושלים", שנותנת קולה על שאין עונים אמן אחריה; "לבי לבי על חלליהם", זו ברכת 'מחיה המתים', שאף היא מקוננת על אלו שאינם נזהרים לענות אחריה אמן (ואמרו אמן ח"ב אות כד).

עונים אמן באמונה

על חשיבות עניית אמן אחר ברכות הגאולה נתן ללמד מדברי מדרש תהלים' (לא, הביאו הטור ככד), הדורש את הפסוק (תהלים לא כד) "אמונים נצר ה'", כף: "אלו ישראל שאומרים 'ברוך מחיה המתים, ובאמונה עונים אמן - שמאמונים בכל כחם בקדוש ברוך הוא שמחיה המתים, ועדין לא בא תחית המתים. אומרים 'גואל ישראל' ועדין לא נגאלו. אומרים 'ברוך בונה ירושלים' ועדין לא נבנית. אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל לא נגאלו אלא לשעה ונחזרו ונשתעבדו, והם מאמינים בי שאני עתיד לגאולם, הוי 'אמונים נצר ה'" - מאמינים ועונים אמן, נצר ה'".

הבאר משה' (גילף עמ' תתקמג) מבאר כי פגנת המדרש לשבח את ישראל על כף שגם בעמק הגלות, בזמנים של חשך והסתור פנים, איתנה היא אמונתם שיגאל אותם הקדוש ברוך הוא מגלותם, וכפי שמוצא הדבר בטוי בקדושה עונים אמן באמונה על הברכות שבהן מזכרת הגאולה השלמה, זו שעליה אנו מבטחים ולה אנו מצפים.

למערכת 'וכל מאמינים' שלום וברכה!

תחזקנה ידיכם ותהי ברפת ה' עליכם על קדוש השם שאתם גורמים בפעילותכם ללא הרף, להשיב כבוד ה' על מכונו, להקים דורות שמתחנכים להיות "יודעי שמך", וללא ספק בשכר זאת יזכו להמנות עם "לומדי תורתך לשמה".

זה מכבר נתקלתי בדבריו הנוראים של רבן של ישראל השל"ה הק' על מעלת עניית אמן, ואלו דבריו (מסכת תמיד אות פ): "בספרי המקבילים השואבים מבאר מים חיים של הזהר האריכו בסוד תבת אמן ואותיותיו, וכתבו כי העליונים והתחתונים כלם תלויים במלת אמן, והוא עקר ושרש ויסוד מוסד לכל העולמות כלן. ומי שמכונן לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכונה כדנינו, גורם למעלה קדושה הרבה מאד, ומשפיע שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים, כמו שפוחת המעיין להשקות לכל הצרכים השקאה..."

חשבת להוסיף שדבריו אלו, ש'סוד כל העולמות תלוי בעניית אמן, מרמזים בנסח ברכת "רקע הארץ על המים": 'על' - בגימטריה 100, רמז למאה ברכות. 'מים' (עם הכולל) בגימטריה 'אמן'. זוהי הפונה, שהקדוש ברוך הוא "רקע הארץ על המים" - שאת כל הבראה השתית 'על המים' - על הברכות ועל האמן.

החותם ברגשי כבוד,

הודיה למברך

בית שמע

נתן לשלח מכתבים לפקס שמוספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שערי גן עדן

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלוא

הגר"ש רוזובסקי

רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל כ"ז בתמוז תשל"ט

רבי שמואל נולד בעיר גרודנא שבליטא לאביו רבי מיכל דוד רוזובסקי שהיה מורה הוראה בעיר. כשגדל עלה ללמד בישיבת 'שער התורה' שבעיר, אצל רבו הגדול רבי שמעון שקאפ אשר ממנו השפע רבות בשיטת למודו. בשנת תרצ"ו עלה לארץ ישראל ללמד בישיבת לומדה בפתח תקוה. בהגיעו לפרקו נשא את בתו של רבי צבי פסח פרנק, בעל 'הר צב'.

עם הקמתה של ישיבת פוניבד' בשנת תש"ד, נקרא ר' שמואל לעמוד בראשות הישיבה, ובמשך זה כהן עד פטירתו. שמו נודע כאחד מגדולי ראשי הישיבות דורנו. העמיד תלמידים הרבה, ומשנתו מפורסמת ואגורה בעולם הישיבות. חדושו ראו אור בסדרת הספרים: 'שערי הגר"ש רוזובסקי', 'חדושי רבי שמואל' ו'שערי רבי שמואל'.

נפטר בבני ברק בכ"ז בתמוז תשל"ט ונקבר בבית העלמין פוניבד' בבני ברק.

השערים הנפתחים בפני העונה אמן

אמרו חכמים (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן", שגאמר (שעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", אל תקרי 'שמר אמונים' אלא שאומרים אמן. ויש לתמה: הלא דברו חז"ל על יחיד העונה אמן, כפי שמורה הלשון "כל העונה אמן", ומדוע סימו "פותחים לו שערי גן עדן", בלשון רבים?

ראש הישיבה רבי שמואל רוזובסקי באר זאת בשתי דרכים:

א. כאשר אדם מתמסר למצות עניית אמן ומקימה "בכל כחו", מלבד השער שנופתח בפניו לגן עדן, נפתחים עוד שערים רבים בפני כל בני דורו, שאף הם זוכים לרשת גן עדן בזכותו [וכעין מה שמצינו (ערוגין נד ב) שבזכות התמסרותו של רבי פרידא ללמד תורה את תלמידו יצאה בת קול ואמרה שרבי פרידא ועמו כל בני דורו מזמנים לחיי העולם הבא] [נזכרי אמן ח"א עמ' ג].

ב. בהבטחתם לפתיחת שערי גן עדן התכוננו חכמים שבפני העונה אמן בכל כחו פתחו כל שערי השפע הרוחני פה בעולם הזה. ולפי שבפני "העונה אמן בכל כחו" נפתחים "כל שערי השפע הרוחני בבדיאה" ולא רק שער השפע הרוחני השייך למצות עניית אמן, לכך נאמר "שערי" בלשון רבים (זכרון שמואל עמ' תקלח).